

Bjørn Berge

**PE URMELE
ȚĂRILOR
,
DISPĂRUTE**

1840 - 1970

Oradea 2019

Cuvânt înainte 6

1840-1860 10

Regatul celor două Sicilii: Aristocrați istoviți și sărăcie lucie. 12

Heligoland:

De la arhipelag îndrăgit la țintă pentru bombardamente 16

Noul Brunswick: Imigranți bulversați 20

Corrientes: Timbrele de la brutărie 24

Labuan: Beție într-un paradis dubios din Oceanul Pacific 28

Schleswig: Scandinavism și orchestra de pe câmpul de luptă 32

Indiile Occidentale Daneze:

Insule de sclavi vândute în mod panicard 36

Ținutul Van Diemen: Colonia penitenciară cu timbre înfricoșătoare 40

Elobey, Annobon și Corisco: Antiimperialism și misionari timizi 44

Insula Vancouver:

Sanctuare construite din trunchiuri de copaci 48

1860-1890 52

Obock: Comerț cu arme și supă din carne de capră. 54

Boyacă: Războiul decadenților 58

Alwar: Prinți stupizi și desert dulce 62

Rumelia Orientală: Țara creată la masa tratativelor. 66

Republica Orange: Psalmi și rasism. 70

Iquique: Războiul salpetrului învăluit în nori de praf. 74

Bhopal: Principese în burka 78

Sedang: De la Champs-Élysées la Kon Tum 82

Perak: Obsedați de cositor 86

1890-1915 90

Insula Sfânta Maria din Madagascar: Panică civilizată într-o utopie tropicală 92

Nandgaon: Fanatism pașnic. 96

Kiaochow: Împăratul capricios și jocurile sale infame 100

Țara de Foc: Dictatorul de aur 104

Mafeking: Diversiunea cercetașilor. 108

Insulele Caroline:

Castraveți de mare în schimbul unor monede de piatră 112

Zona Canalului: Siberia Caraibelor. 116

1915-1925 120

Hidjaz: Timbre cu aromă de căpșuni amare 122

Allenstein: Independență de-o vară 126

Capul Juby: Piloți poștali în deșert. 130

Rusia de Sud: Cavalerul alb pierde controlul 134

Batum: Sete de petrol și muște de bălegar 138

Danzig: Prăjiturile lui Hitler. 142

Republica Orientalului Îndepărtat: Tundra idealștilor 146

Tripolitania: Concurs aviatic fascist în leagănul islamismului. 150

Carelia Răsăriteană: Romantism național și patetism de codru . . 154

Carnaro și Fiume: Poezie și fascism. 158

1925-1945 164

Manciukuo: Buricul râului 166

Inini: Păcate mortale în inima impenetrabilei păduri tropicale. . . . 170

Sazan: Paradisul copilăriei în cel mai pustiu colț al lumii. 174

Tannu Tuva: Stat închis cu timbre excentrice 178

Zona Internațională Tanger: Sodoma zilelor noastre 182

Hatay: Genocid și fraude electorale 186

Insulele Canalului: Sabotaj cu timbre 190

Insulele Shetland de Sud: Pinguini la cuptor 194

1945-1975 198

Trieste: O răscruce a istoriei 200

Ryukyu: Sinucideri incluse în sistem. 204

Kasaiul de Sud: Nefericirea tribului baluba și mineralele nobile . . 208

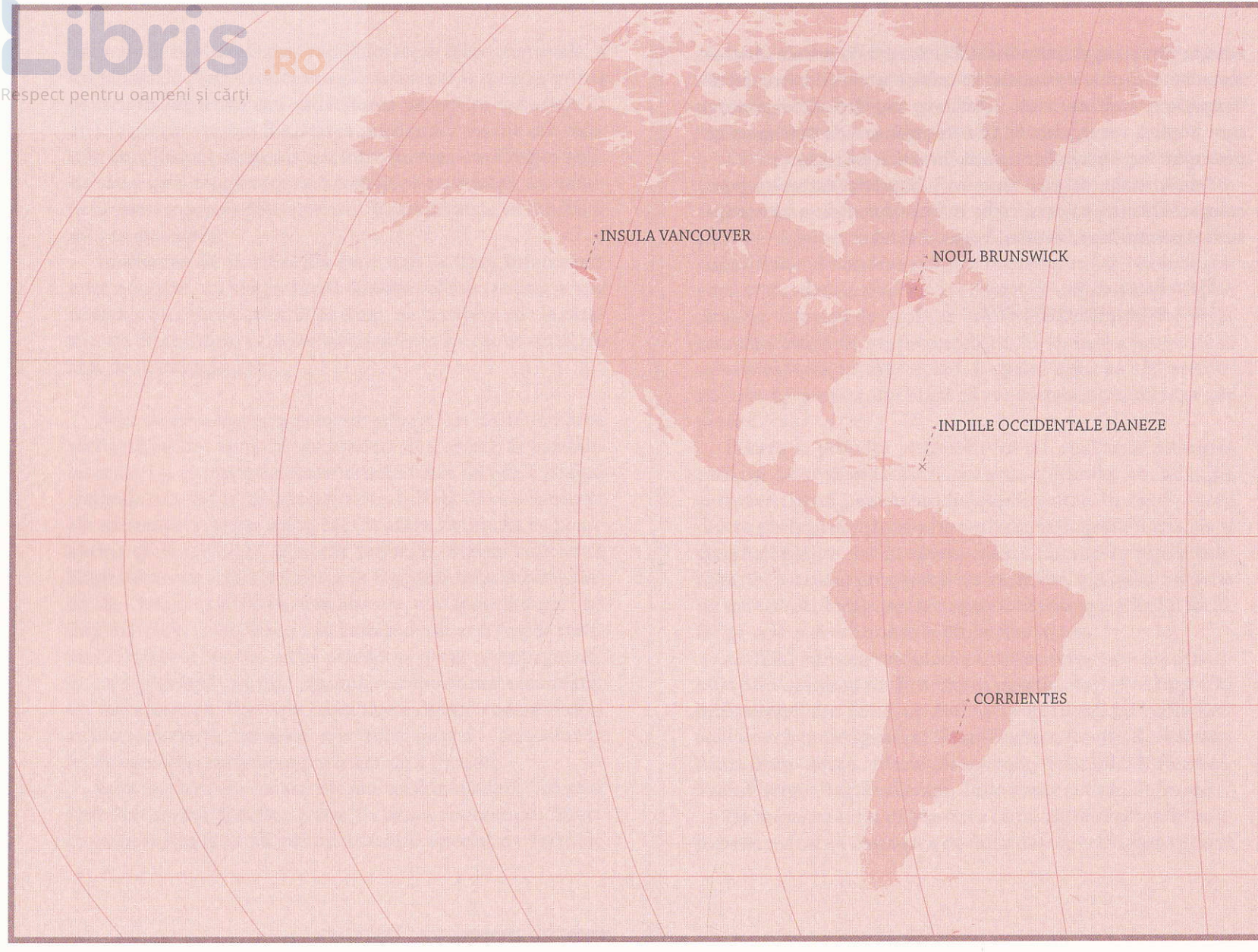
Maluku de Sud: Condimente și terorism. 212

Biafra: Foametea și războiul de proximitate 216

Yafa de Sus: Bordeie și timbre de prost gust 220

Index 225

Bibliografie 231

INSULA VANCOUVER

NOUL BRUNSWICK

INDIILE OCCIDENTALE DANEZE

CORRIENTES

HELIGOLAND

REGATUL CELOR
DOUĂ SICILII

ELOBEY, ANNOBON,
CORISCO

LABUAN

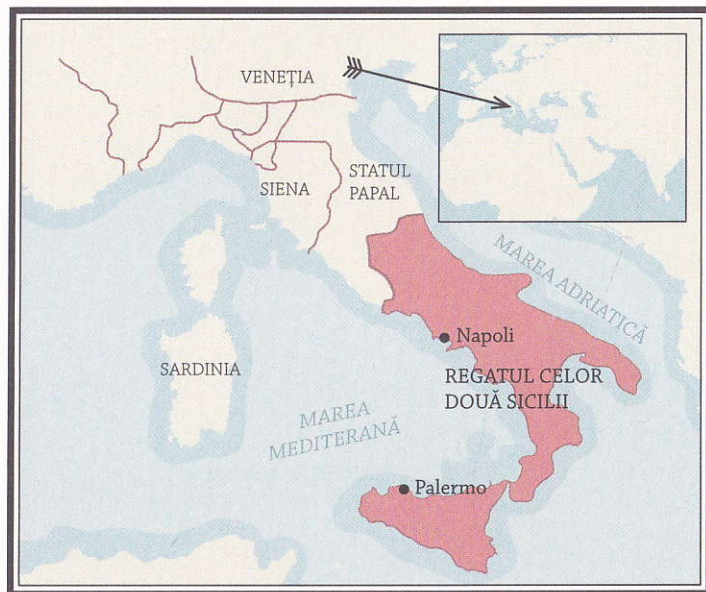
ȚINUTUL VAN DIEMEN

1840

~

1860

Perioada:		1816–1860
Țara:		REGATUL CELOR DOUĂ SICILII
Populație:	Suprafață:	
8 703 000	111 900 km ²	

Aristocrați istoviți și sărăcie lucie

Carne, prăjituri, fructe și bucăți de mozzarella cât pumnul, umplute cu pastă de sardine, măruntaie și măsline, așezate în forma unui munte de mâncare – ce reprezenta în miniatură vulcanul Vezuviu, strălucind suculent în soarele după-amiezii chiar pe pavajul din fața palatului din Napoli. O salvă de tună și semnalul de început mulțimii înfometate. De la balcoane, se aud aplauzele domoale ale aristocraților mult prea îmbuibați. Planturosul rege Ferdinand I – cu un entuziasm mult mai evident decât al celor din jur, bate nervos darabana cu degetele pe balustradă⁴.

A preluat tronul în 1759, la frageda vârstă de opt ani. La douăzeci de ani era mai degrabă preocupat să nască idei pentru următoarea *grand gala*. Acestea au fost de altfel și puținele ocazii în care poporul i se aruncau câteva fărâmituri de la marele festin al bogăților.

Napoli și Sicilia au funcționat și în trecut ca un singur regat cunoscut sub denumirea de *Regatul celor două Sicilii*. În anul 1735, regele Carol al III-lea al Spaniei, tatăl lui Ferdinand I, le-a reunit din nou, stabilind capitala la Napoli. Statul se întindea înspre nord până la granițele Statului Papal, fiind considerat în acele vremuri un stat mare.

Napoleon a fost cel care a pus capăt exceselor aristocrației în anul 1799 prin cucerirea părții napolitane a regatului. Forțat de

⁴ Susan Sontag, *Volcano Lover: A Romance*, 1992

împrejurări, Ferdinand s-a refugiat în Sicilia, plasându-se sub protecția puternicei flote marine britanice.

A revenit pe tron în urma Congresului de Pace de la Viena din 1816, ce-i drept după ce le promisese britanicilor o serie de reforme sociale, considerate deja normale în restul Europei. Cu toate acestea, și-a uitat degrabă făgăduielile și a revenit la vechile obiceiuri, continuându-și modul de viață obișnuit, de control absolut al aristocrației, fără a manifesta nici măcar cea mai mică urmă de interes pentru orice altceva în afară de binele și bunăstarea burgheziei.

Nemulțumirea tot mai mare a populației de la orașe s-a concretizat prin apariția unor focare de revoltă atât în Sicilia cât și în Napoli, cărora Ferdinand le-a răspuns, instaurând teroare, cu ajutorul spionilor, al informatorilor și a sancțiunilor aplicate arbitrar. Aceste practici au fost preluate și de urmașii săi, cu precădere de către regele Ferdinand al II-lea, numit *Re'Bomba – regele bombă* – poreclă dobândită în 1849 după înăbușirea unei revolte în Palermo, bombardând orașul cu tunurile propriilor sale nave de război, fără a avea o țintă anume.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, scriitoarea britanică Julia Kavanagh a străbătut această țară în lung și-n lat, mânăta de dorința de a-și îndeplini visul din copilărie: acela de a escalada vulcanii Etna și Vezuviu, de a băntui pe plajele mediteraneene îmbrăcată într-o rochie de muselină cu falduri și de a vizita bisericile și nenumăratele ruine lăsate în urmă de vechii conchistadori. Însă romantismul ei s-a evaporat repede, iar paginile jurnalului de călătorie s-au umplut de impresiile autoarei generate de confruntarea cu nedreptatea, sărăcia, analfabetismul și decadența.

Înainte ca vaporul ce urma s-o ducă la Sicilia să pornească din Napoli, un grup de pasageri adunați pe punte urmăreau spectacolul oferit de un băiețel de vreo nouă ani, îmbrăcat în zdrențe, dar cu privire ageră, care-și conducea barca vâsliind de la un vapor la altul. Acesta, încercând să se mențină în echilibru pe fundul bărcii, improvizase un scurt moment artistic care se deschidea cu o

tarantella. Apoi au urmat tot felul de clovnerii, după care a interpretat o scurtă arie de operă, iar la final, ca și cum ar fi fost străpuns în piept de un dușman nevăzut, a căzut secerat la pământ, dându-și ochii peste cap. Ulterior, a revenit din neclintirea morții teatrale printr-un singur salt, de astă dată cu pălăria în mână, primind drept răsplată din partea spectatorilor câteva monede aruncate peste bord.

Julia Kavanagh a răsuflat ușurată de îndată ce vaporul a părăsit în sfârșit portul Napoli. „Napoli se pierdea în depărtare, conturându-se tot mai frumos pe măsură ce ne îndepărtam”⁵.

Deznădejdea era prezentă din ce în ce mai intens mai ales la oraș; în provincie foametea nu era resimțită atât de adânc. Pe aceste meleaguri viața își urma cursul ca și până atunci, sub semnul modelului feudal după care se ghidase de câteva sute de ani.

La sud de Napoli, în regiunea Cilento, peisajul începea să-și schimbe aspectul, lăsând în urmă plajele stâncoase cu măslini sălbatici, arbori de cauciuc și mirt, păduri de stejar și tufșuri de păducel, trecând dincolo de bariera copacilor până sus pe culmile munților încununate de zăpezi veșnice. Așezările de aici, compacte, cu clădiri maronii-gălbui cu acoperișuri din țigle roșii, se agățau strâns de pereții de stâncă, urcând până spre vârful culmilor mai joase, fiind adesea înconjurate de zidurile masive ale fortificațiilor. Dintre toate construcțiile se distingeau desigur turnul bisericii și din loc în loc câteva porumbare cărora li se alătura palatul nobililor locali ce trona peste întreaga așezare. Cu cât se pătrundea mai adânc pe străduțele încălcite pavate cu piatră de râu, cu atât mai puternică era duhoarea ce se ridica din gurile de canalizare deschise, din cotețele animalelor de curte și din pivnițele gospodăriilor.

Așezările din regiunea Cilento s-au păstrat până în prezent, doar mirosul a dispărut. Își continuă existența în afara timpului și

⁵ Julia Kavanagh, *A Summer and Winter in the Two Sicilies*, 1858.

a istoriei ca pământuri ale nimănui – fără a îmbătrâni sau întineri – asemeni regatelor din târâmurile de basm, rămânând supuse puterii centrale din Napoli, mereu învrăjbite una împotriva celeilalte.

În anul 1858, Regatul celor două Sicilii și-a tipărit propriile timbre. Toate aveau culoarea portocaliu-maronie, cel mai probabil tipărite cu pigment ieftin adus din zona nordică a Sienei și dizolvat în ulei de in. Ele înfățișau blazonul regelui, constând dintr-un cal ridicat pe două picioare alături de o figură fantastică, absurdă la prima vedere, realizată din trei picioare umane îndoite în formă de *triskelion*. Acesta din urmă se poate distinge în partea dreaptă chiar sub sigiliul poștal și datează de pe vremea în care Sicilia făcea parte din teritoriul Greciei. Justificarea acestei reprezentări ar putea fi și forma unghiulară a insulei. Ștampila cu textul *ANNULLATO* indică faptul că avem de-a face cu un eșantion de probă ce nu a ajuns niciodată să fie pus în folosință. Urmele de adeziv încă prezente pe spatele timbrului au un ușor gust de făină.

Regatul celor două Sicilii a rezistat până în anul 1860 când noul rege, Francisc al II-lea, a fost alungat de pe tron de trupele de gherilă conduse de Giuseppe Garibaldi. Acesta, cu sprijinul căpătat din partea regatului Sardinia, la data de 11 mai 1860, a debarcat pe teritoriul coastei de vest a Siciliei însoțit de 1000 de oameni. Aici li s-au alăturat 3000 de sicilieni voluntari cu care și-au continuat drumul mai întâi spre Palermo apoi, trecând Strâmtoarea Messina, s-au îndreptat spre Napoli.

Autorul italian Giuseppe Tomasi di Lampedusa a avut prin descendență familială acces la aceste informații. Romanul său, *Ghepardul*, urmărește istoria familiei nobilului sicilian Don Fabrizio Corbera în ultimele zile de dinaintea căderii orașului Palermo⁶. Acesta, - ca și restul aristocrației orașului – împreună cu familia sa, cu servitorii și un preot privat locuiau într-un palat luxos, al cărui tavan era decorat cu fresce ale zeităților romane, întreaga proprietate fiind înconjurată de o grădină împrejmuțată cu gard

⁶ Giuseppe Tomasi di Lampedusa, *Ghepardul*, Editura Humanitas Fiction, 2011.

1858: Blazon cu crini, *triskelion* și cal în două picioare

din fier forjat. Într-una din zile, ghidat de un puternic miros de putrefacție, nobilul descoperi în grădină trupul unui tânăr soldat ce aparținea batalionului al cincilea de vânători. Acesta fusese cel mai probabil rănit în timpul luptelor de la San Lorenzo și se retrase aici, pentru a muri singur, la adăpostul unui lămâi.

În nopțile următoare, familia Corbera urmărea cu atenție cum trupele lui Garibaldi aprindeau tot mai multe focuri pe culmile munților, mai întâi în sud, apoi în vest, care luminau tăcute și amenințătoare deasupra vechiului oraș loial regelui. Acestea l-au

determinat pe Tancredi, nepotul lui Don Fabrizio, să ia decizia de a se deplasa în munți pentru a se alătura rebelilor, nu înainte de intra în bibliotecă în care obișnuia să-și petreacă timpul Don Fabrizio alături de buldogul său, Bendico, pentru a-i expune punctul său de vedere:

„- Dacă nu facem ceva, o să ne trezim cu o republică. Trebuie să schimbăm totul, pentru ca nimic să nu se schimbe. Înțelegi ce vreau să spun?”

Don Fabrizio nu-i răspunse, dar strânse urechile câinelui cu mâinile sale cu atâta forță, încât bietul animal începu să schelălăie de onoarea ce i se arătase, dar desigur și de durere⁷.

Decizia lui Tancredi de a pleca a stârnit agitație și la masa de seară, așa că Don Fabrizio încercă să aplaneze situația, explicându-le cât de inutile erau puștile armatei regale, mult prea mari pentru a se mai putea face ceva cu ele, mai ales că proiectilele lor nu mai aveau nici pic de putere.

Tancredi, ca întreaga familie de altfel, vor supraviețui tumulturilor revoltei și vor ajunge să vadă Italia reunită într-un singur regat sub domnia regelui Victor Emanuel al II-lea al Sardiniei. Acesta a dat curs reformei educației școlare accesibile tuturor, a reformei sistemului de securitate socială și a sistemului de sănătate.

Cu toate acestea, sudul Italiei va rămâne și în continuare o zonă mai săracă decât nordul Italiei, ceea ce a determinat emigrări masive înspre America, unde mafia îi aștepta cu brațele deschise pe cei mai agresivi dintre imigranți.

Julia Kavanagh,
A Summer and Winter in the Two Sicilies, 1858.
Giuseppe Tomasi di Lampedusa,
Ghepardul, Editura Humanitas Fiction, 2011.
Susan Sontag,
The Volcano Lover, 1995.

Ghepardul (1963)
Scenariul după romanul lui Giuseppe Tomasi di
Lampedusa; regizor Luchino Visconti.

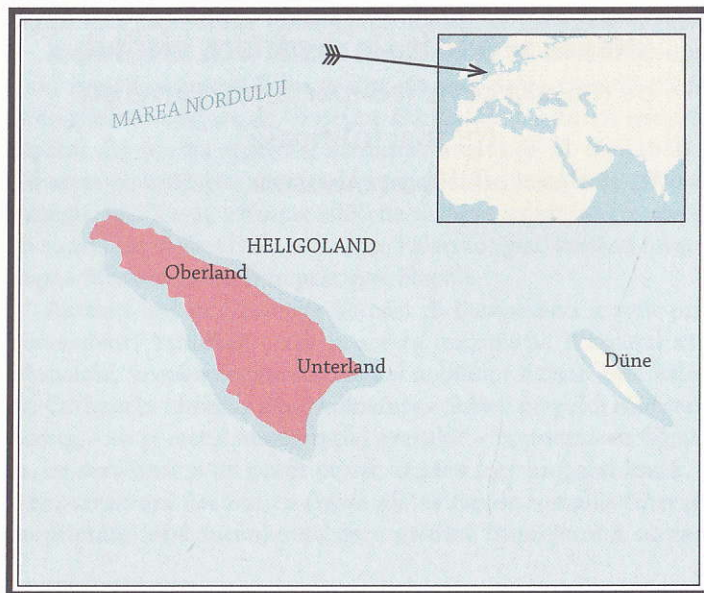
„Napoli se pierdea în depărtare, oferind,
pe măsură ce ne îndepărtam, o priveliște
tot mai frumoasă”.

JULIA KAVANAGH

⁷ *Ibidem*.

Perioada: 1807–1890	
Țara: HELIGOLAND	
Populație: 2 200	Suprafață: 1,7 km ²

De la arhipelag îndrăgit, la țintă pentru bombardamente

Cele două insulițe ce alcătuiesc micul arhipelag Heligoland – adică „Țara sfântă” – sunt situate la 70 de kilometri în largul coastei vestice a Germaniei și reprezintă, probabil, resturile unui arhipelag mai mare. Conform lucrării etnografice intitulată *Germania* a istoricului roman Tacitus, scrisă în jurul anului 98, arhipelagul se întindea de-a lungul estuarului râului Elba, lăsând loc doar unui mic pasaj de trecere la ambele capete⁸. De asemenea, conform legendelor, în creștinismul timpuriu, Heligoland ar fi găzduit nouă parohii și două mănăstiri.

Marea Nordului și-a îndreptat adesea furia împotriva micilor crâmpoie de uscat din inima apelor sale, rupând bucăți mai mici, până când, în 1720, o furtună puternică a despărțit Heligolandul în două părți, pentru totdeauna. Partea cea mai mică a devenit mai degrabă un banc mic de nisip și scoici, în vreme ce partea mai mare – măsurând un kilometru pătrat în lățime și șaiszeci de metri în punctul cel mai înalt, presărat din loc în loc cu pâlcuri de iarbă, s-a transformat într-o stâncă, pavază contra valurilor din nord-vest.

La prima vedere, Heligoland poate părea un loc lipsit de importanță, însă datorită poziționării sale strategice la intersecția

⁸ Cornelius Tacitus, *Germania*, Editura Paideia, 2004.

drumurilor maritime înspre principalele centre hanseate și înspre cele mai mari râuri germane, acest mic arhipelag a fost la mare căutare. Inițial a servit drept bază piratilor, iar mai apoi drept centru al pilotajului maritim și al pescuitului. Fusese când sub ocupație daneză, când sub stăpânirea diferitelor coaliții germane de-a lungul câtorva secole. După ce Danemarca a încheiat o alianță cu Napoleon, în 1807 Anglia a ocupat insula fără a întâmpina nicio rezistență. Pentru britanici, restabilirea căilor de acces și a relațiilor comerciale cu continentul european au devenit o strategie esențială.

Arhipelagul s-a transformat într-un centru important al spionajului împotriva lui Napoleon, care într-un final a pus stăpânire peste întreaga regiune de coastă. Exercițiile de pilotaj marin încetaseră, așa că mulți dintre piloții antrenați aici s-au angajat în misiuni de recunoaștere pentru navele englezești. Majoritatea piloților puteau naviga cu ochii închiși, cunoșteau toate bancurile de nisip, mișcările și modul în care acestea își schimbau formele. Destinații ca Brunsbüttel, Cuxhaven sau chiar rute de la estuarul râului Elba la Gluckstadt nu le puneau nicio problemă – *Geen probleem!*

În anul 1850, fiica unui ofițer și-a publicat cartea intitulată, *Heligoland*, bazată pe amintirile sale din vremea copilăriei trăite pe insulă, cândva în jurul anului 1820⁹. Fiind de o modestie ieșită din comun, autoarea alege ca numele său să nu apară pe coperta cărții și nici să fie menționat oriunde altundeva.

Cartea debutează cu povestea tristă a două surori care își pierd părinții din cauza pneumoniei, descriind în detaliu ultimele zile din viața acestora, dar ulterior se concentrează asupra copilăriei liniștite și sigure petrecute pe insula ce oferea condiții foarte bune de viață familiilor de ofițeri, care aveau căsuțe proprii cu personal de serviciu și bucătar. Barca poștei aducea carne proas-

pătă de două ori pe săptămână, asta pe lângă făină, fulgi de ovăz, mazăre, orez și rom în cantități mult mai mari decât ar fi reușit să consume o familie „chibzuită”. De altfel, aveau acces din belșug și la produse exotice. Mulți dintre piloții maritimi din vremurile acelea se apucaseră să facă contrabandă cu produse aduse din coloniile britanice în Germania, care erau de calitate mai bună decât produsele germane.

Autoarea povestește apoi despre cele două sate de pe insulă: *Oberland* pe brațul de vest și *Unterland* pe brațul nisipos din sud-estul insulei. Docurile din *Unterland* au fost destinate vapoarelor mai mari, în vreme ce bărcile pescarilor erau trase direct pe țârm după folosire. Întreaga așezare era compactă, alcătuită din căsuțe înguste de trei, maxim patru etaje, cu ogive ascuțite deasupra ferestrelor ce dădeau înspre străzile înguste. Spre deosebire de stilul tradițional frigian în care predomina cărămida roșie, aici majoritatea caselor erau din lemn. Motivul era desigur lipsa materialelor, întrucât pe insulă nu se găsea decât gresie de calitate destul de îndoielnică. Toate materialele de construcții trebuiau aduse de pe continent, iar cărămizile aveau o greutate mult prea mare pentru ambarcațiunile ce asigurau aprovizionarea în zonă.

Viața pe insulă reprezenta în mare parte un continuu du-te-vino între cele două sate, în care rolul bărbaților se rezuma la a se delecta cu fumatul și a sta la taclale, în vreme ce femeile alergau neobosite, transportând coșuri de pâine și găleți grele pline cu apă sau îndeletnicindu-se cu mulsul caprelor sau al oilor ce pășteau pe creasta de vest a insulei. În ceea ce privește îmbrăcămintea, cea a femeilor consta dintr-o cămașă lungă stacojie, peste care iar-na purtau o eșarfă uriașă, care le acoperea corpul în întregime, legată atât de strâns peste frunte încât nu li se mai vedeau decât ochii și vârful nasului. „Hainele bărbaților erau confecționate dintr-un material foarte dur; purtau pantaloni atât de largi încât aduceau mai degrabă cu jupele, cămășile, foarte largi în zona gâtului, erau prevăzute cu nasturi de lemn imenși, întreaga ținută

⁹ M. L'Estrange & Anna Maria Wells, *Heligoland Or Reminiscences Of Childhood: A Genuine Narrative Of Facts*, 1850.

fiind completată de căciulile mici și strâmte pe care le purtau în vârful capului”¹⁰.

Când se întâlneau pe stradă, salutul tradițional era „Bună seară” și apoi, când urmau să plece mai departe își spuneau „Nu mă uita”, cel mai adesea în dialectul local *halunder*, o variantă a frigieni. Specifice zonei erau și numele femeilor care se terminau cu predilecție în litera o, ca de exemplu *Katherino*, *Anno* și *Mario*.

Singurele evenimente care puteau tulbura ritmul vieții de zi cu zi erau expedițiile de vânătoare de sturzi, grauri și sitari ce se desfășurau primăvara și toamna, când orice alte îndeletniciri erau abandonate, iar cu mîc cu mare, femei, bărbați, tineri și vârstnici se înarmau cu năvoade, săpăligi și lopeți pornind la vânătoare, fie în părțile mai înalte ale insulei, fie jos pe bancurile de nisip.

Perioada războaielor napoleoniene au reprezentat o perioadă de bunăstare pentru locuitorii insulei, dar încheierea tratatului de pace de la Kiel din 1814 a însemnat și sfârșitul oportunităților de contrabandă, așa că ultimii soldați britanici care părăsiră insula în 1821, luaseră cu ei și practicile comerțului care s-a sfârșit odată cu plecarea lor. Astfel, depozitele s-au golit, iar negustorii și-au văzut și ei de drum.

În acele vremuri insula avea 2200 de locuitori care nu voiau s-o părăsească. Unora le-a venit ideea absolut nebunească de a se orienta spre turism, stimulați de concluziile unor doctori britanici, care cu doar câțiva ani mai devreme au stabilit că băile în apă sărată și rece ofereau beneficii nebănuite pentru sănătate. Dacă insulele Heligoland aveau ceva din belșug, aceasta era apa rece și sărată, accesibilă tot timpul anului. Astfel că, deja în 1826, insula a început să funcționeze ca spa și litoral pentru burghezia engleză, prusacă, poloneză și rusă, gata să plătească bani grei în schimbul unor asemenea servicii.

¹⁰ *Ibidem*.

1869-1871: Portretul reginei Victoria a Angliei

Datorită situației politice din Europa secolului al XIX-lea, arhipelagul a început să piardă din importanța strategică pe care o dobândise printre britanici. Cu toate acestea, s-a tipărit un timbru propriu. Așa cum se obișnuia pe teritoriile britanice, timbrele o înfățișau pe regina Victoria. Timbrele erau redată în două culori, ceea ce presupunea o precizie crescută în procesul de producție – fiind tipărite mereu în roșu și verde pe hârtie albă. „Verdele reprezenta pământul, roșul stâncile, albul era nisipul. Acestea erau

culorile Heligolandului¹¹. De asemenea, capul alb al reginei Victoria a fost imprimat în relief. Această particularitate se poate realiza așezând hârtia pe un strat de piele, peste care se trece presa, apăsând cu o greutate. Exemplarul meu este rupt și poartă urmele unor amprente unsoase. Luând timbrul între degete și atingând ușor suprafața aspră a acestuia, datorită transferului de căldură, timbrul emană un ușor iz de mucegai. Timbrul aparține primei ediții din 1867, cu valoare exprimată în *schillingi*, în limba engleză. După 1875, timbrele aveau să funcționeze cu valoarea în limba germană, *pfennig*, ceea ce dovedește apropierea progresivă față de teritoriul german.

Ulterior, ca într-un fel de joc monopoly, în 1890, englezii s-au hotărât să ofere Heligoland Germaniei în schimbul insulei Zanzibar din largul coastelor Africii de Sud. Germanii au acceptat târgul, schimbând aproape instantaneu numele arhipelagului în Helgoland – eliminând litera i din denumire, stabilindu-și aici o bază marină ce avea să aibă un rol marcant în ambele războaie mondiale. În același timp, au păstrat și activitățile turistice specifice zonei. Se spune că în 1925, celebrul fizician german, Werner Heisenberg, care suferea de puternice alergii la polen care se manifestau prin accese chinuitoare de febra fânului, a reușit să-și finalizeze teoria privitoare la mecanica cuantică în timpul unei șederi curative mai îndelungate pe această insulă săracă în vegetație¹².

În ultimele stagii ale celui de-Al Doilea Război Mondial insula a fost bombardată de un raid aerian britanic, britanicii fiind și cei care vor prelua insula la sfârșitul războiului. Pe atunci Helgoland apărea ca un peisaj selenar, verde-gălbui pe alocuri, lipsit de orice formă de viață, utilizat drept câmp de tragere pentru avioane și nave de luptă.

¹¹ Versuri de pe o carte poștală de la L. von Sacher-Masoch, „Grün ist das Land. Roth ist die Kant. Weiss ist der Sand. Das sind die Farben von Heligoland.”

¹² John Gribbin, *Uncertainty that settled many a doubt*, New Scientist 6, 1985

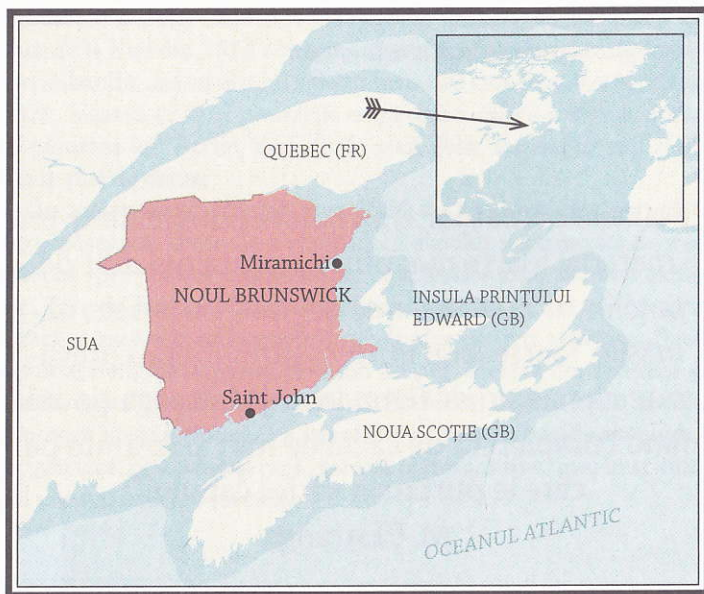
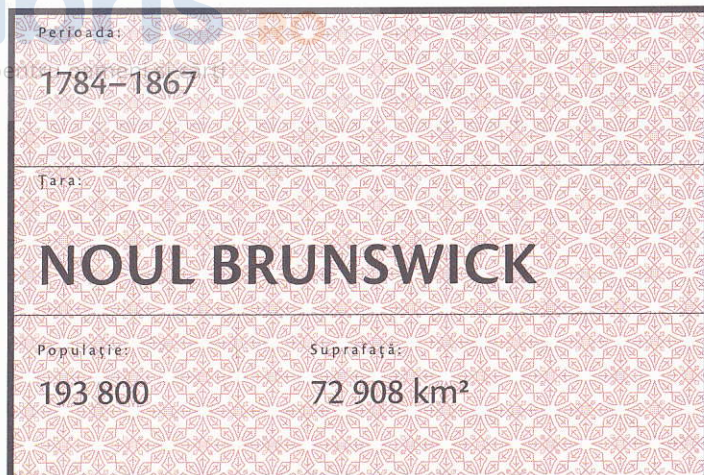
În 1952, arhipelagul a fost cedat din nou Germaniei, deja curățat de orice dovezi istorice, în afară desigur de cele câteva cratere lăsate în urmă de bombardamentele de odinioară. Mi se pare că izul emanat de timbrul meu – a măruntaie de pește sau a ulei de masaj ranced – reprezenta ultima dovadă concretă a civilizației ce se găsisese cândva acolo.

M. L'Estrange & Anna Maria Wells
*Helgoland or Reminiscences of Childhood:
A Genuine Narrative of Facts*, 1850.
Alex Ritsema,
Helgoland Past and Present, 2007.

„Hainele bărbaților erau confecționate dintr-un material foarte dur, purtau pantaloni atât de largi încât aduceau mai degrabă cu jupele, cămășile, foarte largi în zona gâtului, erau prevăzute cu nasturi de lemn imenși, întreaga ținută fiind completată de căciulile mici și strâmte pe care le purtau în vârful capului”.

M. L'Estrange

Imigranți bulversați

Unul dintre cele unsprezece timbre tipărite în colonia britanică Noul Brunswick înfățișează, pentru prima dată în istoria tipăririi timbrelor, un vapor cu aburi. Timbrul a apărut în 1860, iar vaporul, cel mai probabil *SS Hungarian*, era un vas transatlantic de pasageri, aflat în proprietatea societății britanice Allan Line. A fost pus în circulație cu un an înainte și destinat de îndată transportului de imigranți care doreau să traverseze Oceanul Atlantic, pornind din Insulele Britanice. Această cursă a devenit necesară după ce culturile de cartofi din Irlanda fuseseră distruse în repetate rânduri de un parazit. Călătoria dura de obicei 36 de zile, dar vapoarele erau obligate să transporte rații duble de hrană și apă pentru a fi asigurați în caz de vreme nefavorabilă. Cursele se desfășurau cel mai adesea primăvara – acest anotimp fiind considerat unul favorabil călătoriilor de acest gen.

SS Hungarian a fost astfel printre primele vapoare care au pornit într-o cursă transatlantică la mijlocul lui februarie 1860 când a nimerit în centrul unei furtuni puternice. În seara acelei zile, vizibilitatea era deosebit de scăzută și ca multe alte nave înaintea sa, vaporul s-a lovit de bancurile de nisip ale insulei Cape Sable, aflată la sud de Noua Scoție. Naufragații puteau fi zăriți de pe uscat cum se agățau de rămășițele navei, dar valurile înalte și vânturile puternice au făcut imposibilă orice tentativă de salvare. Niciunul dintre cei 205 pasageri aflați la bord nu a supraviețuit¹³.

Pentru imigranții obișnuiți cu ape mai calme, prima impresie nu era prea încurajatoare. Brațele fiordurilor erau învăluite în-

¹³ Stuart Cameron & Bruce Biddulph, *SS Hungarian*, 2015

tr-o păclă densă, iar diferențele de flux puteau ajunge până la 16 metri. Malurile insulei erau golașe și abrupte, asemănătoare cu coasta de vest a Norvegiei, așa cum reiese din relatările lui M.H. Perley. Acesta a descris cel mai bine și sentimentele de deznădejde care fără îndoială trebuie să fi pus stăpânire peste imigranții aflați la bord:

Stânci golașe, bariere de granit și alte roci dure, aceleași păduri de conifere răspândite pretutindeni – toate elementele trezeau în imigranți spaima la gândul că un trai captiv între ghearele de fier ale acestor coaste va fi sinonimă cu izolare fără nicio speranță, sărăcie și pustiu¹⁴.

Perley, însă, - care de fapt era un propagandist al autorităților britanice pentru imigrări - a pus rapid capăt sentimentului de teroare, căci nu foarte departe de zona de coastă și de capriciile Oceanului Atlantic, a găsit un teritoriu pe care l-a prezentat în termeni mai mult decât favorabili. Perley citează un raport scris de R.E. Robinson pentru parlamentul britanic: „În ceea ce privește clima, solul și natura, nu există cuvinte suficient de potrivite pentru prețuirea Noului Brunswick. Niciun alt colț al pământului nu beneficiază de frumusețea atâtor păduri și râuri”¹⁵.

Toate aceste laude sunt susținute de topograful Alexander Monro, un amic al lui Perley:

„... o climă ideală; sol perfect pentru dezvoltarea agriculturii; resurse prețioase de cherestea disponibile în pădurile nesfârșite care se întind de-a lungul zonei de coastă, alături de o multitudine de râuri navigabile; bogate resurse de minereuri și o puternică bază de resurse

piscicole atât în zonele de coastă cât și în bazinele hidrografice din interiorul insulei”¹⁶.

Viața într-o astfel de colonie avea însă dezavantajele sale, așa cum reiese tot din relatările lui Perley, care, de dragul preciziei, menționează că insula era afectată de furtuni de zăpadă doar de patru ori pe an, oferind în același timp fragila mângâiere că avantajul temperaturilor scăzute ar fi că zăpada nu era la fel de grea ca în patria mamă Anglia. Perley menționează în continuare pericolele pe care le prezentau haitele de lupi și de urși, făcând referire în plan secundar și la *Mi'kmaq*, străvechiul trib indian din partea locului, despre membrii căruii spune că au fost civilizați, dar că deveniseră amărâți și dezamăgiți în urma înfrângerii lor de către francezi în secolul al XVIII-lea.

Indienii *Mi'kmaq* erau nomazi. Își petreceau verile în zona de coastă pescuind, adunând ouăle păsărilor de apă și vânând găște sălbatice. Iarna se îndeletniceau cu vânătoria de elani în zonele de uscat. Carnea de elan era uscată, iar pielea era folosită la confecționarea îmbrăcămintei, a diferitelor unelte și a izolației pentru corturile specifice acestui trib, cunoscute sub denumirea de *wigwamuri*. Wigwamul era o construcție conică din trunchiuri groase de brad învelite în bucăți din coajă de mestecăn cusute cu rădăcini subțiri. Pentru a face față iernilor grele, corturile erau izolate la interior cu un covor țesut din iarbă.

Așa trăiau majoritatea indienilor *mi'kmaq*, când în zonă au început să sosească valurile de imigranți. Deși păstrau distanța, consecințele rezultate din această conviețuire cum ar fi reducerea teritoriilor de vânătoare și accesul mult prea facil la alcool – numit și „apă de foc”, nu aveau cum să fie evitate.

Vapoarele cu imigranți acostau în Saint John, o așezare improvizată alcătuită din căsuțe mici de lemn, care în scurt timp a devenit cel mai important centru urban al zonei. După sosire, pasagerii

¹⁴ M.H. Perley, *A Hand-Book of Information for Emigrants to New-Brunswick*, 1857.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ Alexander Monro *New Brunswick, With a Brief Outline of Nova Scotia. Their History, Civil Divisions, Geography, and Production*, 1855.